

ROBERT FINLAY, *Venice Besieged. Politics and Diplomacy in the Italian Wars, 1494-1534*, 2008, nâşiri: Ashgate. Müellifin 10 tane araştırmasının bir sonuç ve dizin ile beraber tıpkıbasımı bulunmaktadır.

Venedik Cumhuriyeti'nin tarihi üzerinde yaptığı araştırmaları ile tanınan müellifin on tane çalışmasının bir cilt içinde topluca ortaya konulması ve nâşirinin geleneğine göre bir sunuş ve dizin de eklenmesi sonucu oluşmaktadır.

Venedik Cumhuriyeti tarihinin en parlak ve yaratıcı olduğu XVI. yüzyıla ait pek çok belgenin bulunması, bunların tahlili ve ciddi neşirlerinin meydana getirilmesi, birbirinden değerli araştırmaların yayımlanmasına yol açmaktadır.

Elimizdeki kitap da muhtelif zamanlarda neşredilmiş makaleleri bir araya getiriyor. Her ne kadar başlıkta bir an için Türk veya Osmanlı tarihine ait doğrudan atıf yapılan konular görünmez ise de, XVI. yüzyıl için kaleme alınan Venedik ile ilgili çalışmalarda Türk sorununa muhakkak temas edilir. Devrinin süper gücü sayılan Osmanlı Devleti ile mücadelesini asla eksik etmeyen Venedikliler diplomasi alanında gösterdikleri basiretli tutum, muhtelif vesileler neticesinde kaleme aldıkları eser, rapor, gözlem, sırlar, veriler sayesinde etkinliklerinin hatıralarını yaşatırlar.

Elimizdeki eserde de Türk tarihini doğrudan ilgilendirmez görünmekle beraber hiç de ihmal edilmeyecek mevzular bulunur. Bundan dolayı da araştırmaları sıra ile değil fakat XVI. yüzyıl Türk tarihi açısından önemli görünenler ile başlıyoruz, zira en süratli ve birbirini izleyen olayların, tarihte ve bunları kaleme alanların en dikkat çekici vasıflarıdır.

Onuncu bölümde yer alan, "I am the Servant of the Turkish Sultan. Venice, the Ottoman Empire and Christendom, 1523-1534" başlıklı makaleyi, müellif 1984 senesinde "Al servizio del Sultano: Venezia, i Turchi e il mondo Cristiano, 1533-1538" başlığı altında, Roma şehrinde tanınmış Venedikli devlet adamı ve uzun seneler Türkiye ile Venedik Cumhuriyeti arasındaki ilişkilerde müstesna bir yer tutan Andrea Gritti'nin devrine adanan bir kitap içinde İtalyanca olarak neşretmişti (*Renovatio Urbis. Venezia nell'età di Andrea Gritti, 1523-1538*). Şimdi kendi kontrolü altında, esas lisansı olan İngilizce neşrediyor.

Makale bir dönem için faal hareketlerin cereyan ettiği alanları ve bunların kahramanlarını tahlil ediyor. Venedik Cumhuriyeti'nin başına seçildikten sonra Andea Gritti'nin birikimi ve ailesinin yarattığı etkinlik hâlâ canlılığını koruyan bir tarihsel olgudur ve Alvise Gritti adında en tanınmış olanına dair de yakın bir geçmişte hacimli bir eser yaratıldı: Gizella Nemeth Papo ve Adriano Papo, *Ludovico Gritti. Un principe-mercante del Rinascimento tra Venezia, i Turchi e la corona d'Ungheria*, 2002, Edizioni della Laguna. XXXII-355 sayfa.

Araştırmalar arasında 8. ve 9. sırada olanlar ise Andrea Gritti'nin devlet başkanı (Doge) seçilmesi ve siyasi alanda bir güç haline gelmesi üzerinedir. İstanbul'da bulunduğu sırada büyük bir servet sahibi olmasının yanında siyasi alandaki tesiri neticesinde devletinin en üst siyasi makamına çıkan bu zatın kariyerini aydınlatan satırlar bulunmaktadır.

Kitabın içindeki 3. araştırma ise tanınmış günlük (I Diarii) muharriri Marino Sanuto'nun yaşadığı devirdeki siyasi ve tarihi gelişmelere nasıl yaklaştığı tahlil ediliyor. 5. makale ise Hindistan yolunun bulunması üzerine Akdeniz havzasında görülen sarsıntı ve bunun Venedik Cumhuriyeti'ne olan tesiri üzerinedir. 7. araştırma ise Musevilerin Venedik şehri içinde kendilerine bir mahalle yaratmaları ve bunun sonradan nasıl örnek teşkil ettiği üzerinedir.

Böyle faydalı bir derleme her zaman için XVI. yüzyıl tarihi ve Akdeniz dünyası üzerinde çalışanların kılavuzu olacaktır.

MAHMUT H. ŞAKİROĞLU

